

Glashelder: de richtlijnen voor het bepalen van de gemeentelijke afvalbelastingen

SAMEN MAKEN WE
MORGEN MOOIER

De vervuiler betaalt.

Maar hoeveel?

Selectief inzamelen en verwerken van huishoudelijk afval wordt steeds belangrijker. De gemeente is hierbij een belangrijke partner die daar natuurlijk kosten voor mag aanrekenen aan de burger. Het belangrijkste principe daarbij is: 'De vervuiler betaalt!'. Maar hoeveel? Dit document geeft u een handige leidraad over hoe een gemeente de tarieven voor het ophalen en verwerken van afval kan bepalen.

Praktische leidraad

Deze tekst is voor gemeenten een praktische leidraad voor het bepalen van de gemeentelijke afvaltarieven. Want dat mag niet zomaar willekeurig gebeuren (Vlarema art. 5.1.). Het Uitvoeringsplan Milieuverantwoord Beheer van Huishoudelijke Afvalstoffen (UMBHA) is voor heel wat aspecten een naslagwerk bij deze tekst. In het UMBHA staat onder meer hoeveel gemeenten kunnen doorrekenen aan de burgers.

Geen nattevingerwerk

Het bepalen van deze tarieven dient hoofdzakelijk te gebeuren op basis van wat het ophalen en verwerken van het afval echt kost. In Vlaanderen hanteren we de methodiek van de bronsortering, waarbij de scheiding gebeurt door de burgers op het ogenblik dat ze zich van iets willen ontdoen. In deze leidraad vindt u onder meer hoe u die totale kost kunt berekenen. Maar er zijn nog heel wat andere verplichte regels. Zo mag een gemeente bijvoorbeeld geen winst maken op de afvalverwerking en gelden er ook minimum- en maximumtarieven voor bepaalde afvalstoffen. Deze en andere regels vindt u overzichtelijk in deze tekst.

Minder vervuilen is minder betalen

Minder vervuilen is minder betalen! Dat is het principe waar we de burgers meer en meer bewust van willen maken. Deze tekst is een gids voor een slimme aanpak om burgers te stimuleren om verstandig om te gaan met huishoudelijk afval en zo minder te betalen.

1. Hoeveel kost het beheer van huishoudelijk afval?

Het beheer van huishoudelijk afval in een gemeente bestaat uit veel verschillende onderdelen. Het is voor een gemeente belangrijk om al die kosten duidelijk in kaart te brengen. Dat kan in overleg met de afvalintercommunale.

In grote lijnen zijn de kosten onder te verdelen in drie grote groepen:

- de ondersteunende diensten (zoals preventie, communicatie, ICT-ondersteuning...)
- kosten voor de huis-aan-huisinzameling (zoals inzameling, transport, verwerking...)
- inzameling van huishoudelijk afval op het recyclagepark (zoals beheer, transport, verwerking...)

Van deze kosten dienen nog enkele bedragen afgetrokken te worden, zoals:

- eventuele subsidies
- vergoedingen door de producentenverantwoordelijkheid
- opbrengsten uit de selectieve inzameling van materialen

Zo komt u tot de totale kost van het lokale afvalbeleid van een gemeente. Dat is een belangrijk vertrekpunt om de tarieven te berekenen voor burgers, kmo's en zelfstandigen.

Kosten per inwoner

Hoeveel kost het totale afvalbeheer gemiddeld per inwoner? Daar heeft Het Uitvoeringsplan Milieuverantwoord Beheer van Huishoudelijk Afval (UMBHA) een schatting van gemaakt. Volgens deze berekeningen zal in 2015 de gemiddelde kost van het lokale afvalbeleid per inwoner 114,4 euro bedragen. In 2005 was dat nog 92,6 euro.

2. De kost per fractie

Weet u hoeveel het beheer van papier en karton kost? Of van grofvuil? Om te berekenen wat het afvalbeheer aan de gemeente of intercommunale kost per fractie, vindt u in dit onderdeel belangrijke informatie.

Verschillende soorten kosten

De totale kost van het afvalbeheer van een gemeente bestaat uit heel wat verschillende soorten uitgaven, zowel vaste als variabele kosten:

- **Vaste kosten** zijn de kosten die de gemeente maakt om de diverse fracties selectief in te zamelen, onafhankelijk van de aangeboden hoeveelheid afval (de 0 kg-kost). Voor de **haalmethode** kan dit omgerekend worden naar een vaste kost per ophaalpunt. Voor de **brenghmethode** bestaat de vaste kost uit alle investerings- en exploitatiekosten van het recyclagepark die niet variëren naargelang de aan- en afgevoerde hoeveelheden.
- **Variabele kosten** zijn de kosten die afhankelijk zijn van de aangebrachte hoeveelheden afval.

Vaste kosten van het lokale afvalbeleid

Een aanzienlijk deel van de kosten van een afvalbeheer zijn de 'vaste kosten'. Deze hangen niet af van de aangeboden hoeveelheid afval. We spreken dan ook vaak van de 0 kg-kost. Hieronder sommen we de belangrijkste op.

Ondersteunende diensten

Elke gemeente of afvalintercommunale heeft een aantal ondersteunende diensten nodig voor de organisatie van de inzameling en verwerking van het huishoudelijk afval. Denk hierbij maar aan de diensten die zorgen voor preventie, communicatie en sensibilisering, ICT-ondersteuning, klachtenbehandeling en informatieverstrekking.

Vaste kosten voor de haalmethode

Kosten voor het ophalen zelf

Om deze kosten te berekenen zijn voor elke fractie afval twee gegevens nodig:

1. **Wat kost het ophalen van het afval?** Dit kunnen we berekenen met als basis de standaardkost voor één dag (8 uren) ophaling door middel van één klassieke inzamelwagen met drie arbeiders (1 bestuurder en 2 beladers). We dienen ook rekening te houden met afschrijvingen, brandstofverbruik, verzekering en onderhoud.

2. Hoeveel ophaalpunten per fractie kan een inzamelwagen per dag bedienen? Dat kan sterk verschillen van plaats tot plaats. Bij landelijke gemeenten zijn de afstanden groter zodat het aantal ophaalpunten per dag lager ligt. Maar ook in steden kan door druk verkeer het aantal ophaalpunten sterk dalen.

Met deze gegevens kunnen we vervolgens de **inzamelkost per ophaalpunt bepalen**. Hierbij dienen wel nog de tussenkomsten die de gemeente van Fost Plus ontvangt afgetrokken te worden.

Hieronder vindt u een voorbeeld van het aantal ophalingen per jaar en het aantal ophaalpunten per dag:

Fractie	Ophalingen/jaar	Ophaalpunten/dag
Huisvuil	26	1200
Grofvuil	4	1000
Gft-afval in gft-regio's	26	1000
Papier en karton	12	1100
Hol glas	12/bollen	1250
Plastic flessen en flacons, metalen verpakkingen en drankkartons	24	2400
Groenafval in groenafvalregio's	4	700

Kosten voor de recipiënten

Andere vaste kosten bij de haalmethode zijn de kosten voor recipiënten (afvalzakken of -containers). Wanneer gewerkt wordt met containers behoren hiertoe de aankoop, verdeling en het beheer van de recipiënten, en eventuele herstellingen en het onderhoud.

Diverse vaste kosten

- Wordt **kga** vier maal per jaar ingezameld via huis-aan-huis-, wijk- of straatinzameling? Dan is er voor elk van deze inzamelwijzen elk jaar een supplementaire vaste kost per ophaalpunt.
- Gemeenten die **bouw- en sloopafval** huis-aan-huis inzamelen op afroep, moeten ook de overeenstemmende vaste kost verrekenen.
- Als houtafval en metaalafval samen met het grofvuil wordt opgehaald, dan is er ook een extra kost om het grofvuil eerst naar een sorteerinstallatie af te voeren vooraleer het kan verbrand worden. Dit geeft ook een praktisch probleem bij de aanrekening aan de individuele burger. Het tarief voor deze gemengde ophaling is immers onderworpen aan de vork van bijlage 5.1.4 van Vlarema.

BIJLAGE 5.1.4 Tarieven voor inzameling en verwerking huishoudelijk afvalstoffen

De lokale besturen hanteren drie vormen van tarieven:

- de variabele invulling (onder meer retributies)
- de forfaitaire afvalbelasting
- de algemene middelen van de lokale besturen

De hieronder gehanteerde vork van minima- en maximabedragen betreft de variabele invulling van de tarifiering van onderstaande fracties. De vork is er omdat de totale kostprijs bij de gemeenten wordt gedekt door de som van de drie vormen van tarieven.

Wat de variabele invulling (m³, kg, l) betreft zijn de volgende minima- en maximabedragen van toepassing:

fractie brengmethode	minimum variabel	maximum variabel
zuiver steenpuin zonder milieurisico	0 EUR/kg	0,03 EUR/kg
grofvuil	0,02 EUR/kg	0,3 EUR/kg

fractie haalmethode	minimum variabel	maximum variabel
huisvuil	0,1 EUR/kg	0,3EUR/kg
grofvuil	0,05 EUR/kg	0,6 EUR/kg

Omrekening van kg naar l huisvuil

1 huisvuilzak van 60 l = 7,5 kg

1 recipiënt van 120 l = 15,0 kg

Omrekening van kg naar m³ grofvuil

1m³ = 200 kg grofvuil

Vaste kosten voor de brengmethode

Voor een standaard recyclagepark (zonder weegbrug e.d.) dat 30.000 inwoners kan bedienen nemen we de volgende vaste kosten aan:

- 2,62 VTE personeel
- 5.000 m² oppervlakte
- afschrijvingen
- 10% algemene werkingskosten

De vaste kosten voor een recyclagepark bedroegen in 2005 ongeveer 34,60 euro per gezin. In 2015 zou dat volgens onze prognose door indexering **ongeveer 40,80 euro per gezin** worden.

Een gemeente die bijkomend investeert in **diftarinfrastructuur**, heeft daarnaast nog extra vaste kosten.

Variabele kosten van het lokale afvalbeleid

Variabele kosten zijn deze die gepaard gaan met de effectieve ophaling en behandeling van het afval. Ook deze kosten omvatten heel wat verschillende onderdelen die allemaal van belang zijn.

Variabele kosten bij de haalmethode

De belangrijkste variabele kosten bij de haalmethode zijn:

- De verwerkingskost van huisvuil, grofvuil en gft-afval. Deze kan sterk verschillen, ook afhankelijk van de verschillende verwerkingstechnieken (verbranden, composteren, vergisten...). Andere zaken die bij deze kostprijs meespelen zijn: de omvang van de installatie, de regio en of men al dan niet venoot is van de installatie.
- De bijkomende kost omdat een ophaalwagen specifiek op één bepaald ophaalpunt stopt en daar de bestuurder en de beladers handelingen moeten verrichten.
- De verwerkingskost van gemengd kga komt ongeveer op 1 euro per kilogram.

Variabele kosten bij de brengmethode

Bij de variabele kosten zijn drie sturende elementen heel belangrijk.

1. We willen de burgers aanzetten om afval te vermijden. Daarom is het nodig dat afval aanbieden altijd geld kost. Minder afval, minder kosten.
2. Het afval dat er dan toch is, moet zoveel mogelijk selectief worden aangeboden. Ook onvoldoende selecteren dient daarom financieel gesanctioneerd te worden.
3. We willen niet dat iedereen om de haverklap het containerpark bezoekt. Dat veroorzaakt onnodige verplaatsingen en kost meer tijd van het personeel.

Bouw- en sloopafval

De verwerkingskost van **bouw- en sloopafval** hangt sterk af van hoe zuiver het puin is, de grootte van de brokstukken en de aard van het puin:

- Voor metselwerkpuin, verontreinigd puin of zwaar gewapend betonpuin zal de verwerkingskost snel oplopen.
- Voor asbestcement bedraagt de stortkost ongeveer 80 euro/ton.
- Voor zuiver puin zonder milieurisico mag geen hoger bedrag gevraagd worden dan 30 euro/ton. Zuiver puin mag onmiddellijk van het recyclagepark naar een breekinstallatie afgevoerd worden.
- Ander steenpuin moet eerst naar een sorteercentrum gaan.

Metaal- en textielafval

In een aantal gevallen worden containers voor de opslag van metalen gratis aangeboden omdat er een positief inkomen voor de plaatser tegenover staat. Daardoor wordt de inzamelkost nul. Dit geldt ook voor textielafval.

PMD

De inzameling van pmd op het recyclagepark gebeurt bij voorkeur niet los, maar met de blauwe zak die ook gebruikt wordt bij de huis-aan-huisophaling. Op die manier is de contantbelasting in het recyclagepark gelijk aan deze van de haalmethode. Zo worden de mensen gestimuleerd om voor de inzameling van pmd gebruik te maken van de ophaling aan huis. Dit verhoogt de kwaliteit van het ingezamelde pmd, de efficiëntie van de werking van het recyclagepark en van de inzameling aan huis. Bij het inzamelen van pmd op het recyclagepark is toezicht aangewezen. Zo vermijden we dat zakken die bij de haalmethode geweigerd werden toch naar het recyclagepark worden gebracht.

De haalmethode verdient voorkeur boven de brengmethode.

Houtafval

De graad van verontreiniging van houtafval afkomstig van recyclageparken kan sterk verschillen. Dat hangt voor een aanzienlijk deel af van het toezicht door de parkwachter. De werkdruk en de tijdsdruk op de parkwachter spelen hierbij een belangrijke rol.

Gevaarlijk houtafval wordt niet met het houtafval ingezameld, maar bij het grofvuil gevoegd of apart gehouden. Apart houden is aanbevolen.

KGA

De inzamelkost van kga is sterk afhankelijk van de ingezamelde hoeveelheden per afvoer.

Piepschuim

Voor piepschuim (polystyreen) voorzien heel wat recyclageparken een apart systeem met 1,5 m³ zakken die per 80 eenheden worden vervoerd. Hoe verder een recyclagepark gelegen is van een verwerkingsinstallatie, hoe duurder het transport zal zijn en bijgevolg ook de variabele kost.

Andere

- De kostprijs van de inzameling van **andere kunststoffracties dan plastic flessen en flacons** is sterk onderhevig aan de schommelende marktprijzen. Het is duurder om mengsels van verschillende kunststoffracties op te halen en te verwerken dan zuivere kunststofstromen.
- Er kunnen normaal gezien **geen variabele kosten** worden aangerekend voor **afvalstoffen waarop een producentenverantwoordelijkheid van toepassing is**. Dit kan wel als de totale afgesproken kosten niet gefinancierd worden door de betrokken sectoren.
- **Opmerking:** voor batterijen, TL-lampen, accu's, AEEA, fotovoltaïsche zonnepanelen, afgewerkte olie, afvalbanden, rookdetectoren, geldt een aanvaardingsplicht. Alle kosten hiervoor zijn ten laste van de betrokken sectoren.

3. Het bepalen van de maximale hoeveelheden afval

Hoeveel huishoudelijk afval mogen particulieren en bedrijven inleveren? Die hoeveelheid is onder meer afhankelijk van de manier van verzamelen:

- Voor de **huis-aan-huisinzameling** dienen de hoeveelheden te worden bepaald die per ophaalbeurt en per ophaalpunt meegenomen mogen worden.
- Voor de **brenghmethode naar het recyclagepark** dienen de hoeveelheden te worden bepaald die per gezin of bedrijf en per bezoek (of per tijdseenheid) mogen worden aangeboden op het recyclagepark.

Beperking hoeveelheden bij de haalmethode

Het gemiddelde gewicht per recipiënt of eenheid werd op basis van praktijkervaring en via sorteeranalyses vastgelegd:

- Een stuk **grofvuil of een bussel snoeihout** mag **maximum 40 kg** wegen. Dat is door de arbeidsge-neeskundige dienst bepaald als het maximum tilgewicht voor twee beladers.
- Het gewicht van een **gft-container/zak** kan sterk verschillen. Dat gewicht kan de gemeente op basis van ervaring inschatten. Belangrijk bij de bepaling van de toegelaten hoeveelheid is hoe landelijk of stedelijk de gemeente is.
- Er mogen **maximaal 4 pmd-zakken van 60 liter** per tweewekelijkse ophaling worden aangeboden afkomstig van één gezin of één bedrijf.

■ Voor papier en karton geldt een gemiddelde van maximaal 1 m³ per ophaling.

■ Kga van particulieren moet conform Vlarema volledig ingezameld worden op kosten van de gemeente.

■ Voor kga van bedrijven dient een gemeente een tarief te bepalen en kan ze hoeveelhedsbeperkingen opleggen. Dat geldt in het bijzonder voor sectorspecifieke bedrijfsafvalstoffen zoals de verfpotten van een schilder.

Beperking hoeveelheden bij de brengmethode

Afval in bulk

Eenvoud bij de bepaling van de hoeveelheid is voor afval in bulk van groot belang. De OVAM pleit daarom voor criteria die niet voor discussie vatbaar zijn.

Afval per stuk

Voor het afval dat men in stuks aanlevert, verkiest de OVAM om het aantal stuks per aanbrengebeurt te beperken.

Opgelet: Als deze stuks onder de aanvaardingsplicht vallen, dan mag de beperking niet lager zijn dan wat een huisgezin in normale omstandigheden kan produceren.

KGA

Voor kga gelden dezelfde voorwaarden als bij de haalmethode.

De voordelen van een elektronisch registratiesysteem

Wil de gemeente duidelijk zicht op de hoeveelheid afval die een particulier, zelfstandige of een kmo inlevert? Wil men geen discussie over de toegepaste aanrekening? Dan is een elektronisch registratiesysteem een must. **Zo weet zowel de gemeente als de burger exact hoeveel wordt aangeboden.** De aanrekening is duidelijk want zowel aantal kg als aantal bezoeken is geregistreerd en verifieerbaar.

De beste registratie gebeurt door middel van een **weegbrug in combinatie met de registratie van de elektronische identiteitskaart.** Op die manier kan bijvoorbeeld een beperking van het aantal bezoeken vastgelegd worden (per maand of per jaar). Op die manier kunnen ook misbruiken voorkomen worden.

Een elektronisch registratiesysteem met identiteitscontrole is in combinatie met gedifferentieerde tarifiering bovendien een goede maatregel om **afvaltoerisme tegen te gaan.**

4. Een billijke forfaitaire- en contantbelasting

Afval ophalen en verwerken is niet gratis, en dat mag het ook niet voor de burgers zijn. Het is dan ook de bedoeling dat we de **mensen ervan bewust maken dat minder afval gelijk is aan minder betalen.** Het is dan ook belangrijk dat we een tarifiëring uitwerken die de burgers stimuleert om afval te vermijden, en als dat niet kan om afval te sorteren. In dit onderdeel vindt u een **praktische gids voor een billijke tarifiëring aan de burgers.**

Waarmee bekostigen gemeenten het afvalbeleid?

Gemeenten halen het geld voor het lokaal afvalbeleid uit vier bronnen:

1. **De algemene middelen van de gemeente.** Die bestaan vooral uit inkomsten uit het Gemeentefonds, de gemeentelijke opcentiemen op de aanvullende personenbelasting en de onroerende voorheffing.
2. **Vaste aanrekening aan de burger,** zoals een forfaitaire afvalbelasting, de huurprijs voor een afvalcontainer aan huis, de aankoop van een toegangskaart voor het recyclagepark ... Bij de vaste aanrekening zijn verschillende vormen en combinaties mogelijk.
3. **Variabele aanrekening aan de burger,** zoals een contantbelasting voor een afvalzak, een tarief per lediging en/of per kilogram voor de lediging van een afvalcontainer, een tarief per kilogram of per volume-eenheid voor aangeleverde afvalstoffen op het recyclagepark...
4. Inkomsten zoals **vergoedingen van producenten** in het kader van de aanvaardingsplicht, **opbrengsten uit de inzameling** van bepaalde afvalstoffen en **subsidies van de centrale overheid.**

Vastgelegde grenzen voor de variabele kosten

Voor grofvuil, huisvuil en zuiver steenpuin zonder milieurisico dienen de aangerekende variabele kosten volgens Vlarema binnen een vooropgestelde vork te liggen. Deze vork zal op termijn versmald worden om de verschillen tussen de verschillende gemeenten kleiner te maken.

De hieronder gehanteerde vork van minima- en maximabedragen betreft de variabele invulling van de tarifiering van onderstaande fracties. De vork is er omdat de totale kostprijs bij de gemeenten wordt gedekt door de som van de drie vormen van tarieven.

Wat de variabele invulling (m³, kg, l) betreft zijn de volgende minima- en maximabedragen van toepassing:

Fractie brengmethode	minimum variabel	maximum variabel
zuiver steenpuin zonder milieurisico	0 EUR/kg	0,03 EUR/kg
grofvuil	0,02 EUR/kg	0,3 EUR/kg

Fractie haalmethode	minimum variabel	maximum variabel
huisvuil	0,1 EUR/kg	0,3 EUR/kg
grofvuil	0,05 EUR/kg	0,6 EUR/kg

Omrekening van kg naar l huisvuil

1 huisvuilzak van 60 l = 7,5 kg

1 recipiënt van 120 l = 15,0 kg

Omrekening van kg naar m³ grofvuil

1m³ = 200 kg grofvuil

Een mogelijke basis om de variabele kost te bepalen is de verwerkingskost. Maar ook de handelingen die nodig zijn op het recyclagepark of om het afval op te halen kunnen in rekening gebracht worden. Deze kosten samen dienen echter altijd binnen de vastgelegde vork te blijven.

Het doel: 'de vervuiler betaalt'

De forfaitaire- en de contantbelasting voor het afvalbeheer moeten er zoveel mogelijk voor zorgen dat de vervuiler betaalt. Minder afval is minder betalen! Het bepalen van de tarieven heeft dus twee doelen:

1. De kosten dekken
2. Het is de manier bij uitstek om de gezinnen, zelfstandigen en kmo's te sturen naar een bewustere omgang met afval:
  - afvalpreventie en efficiënter gebruik van materialen
  - voorbereiden van afval voor hergebruik
  - recyclage van afval
  - het sluiten van de materialenkringloop, o.a. door het sorteren van afvalstoffen

Om dit beleid te laten slagen is het nodig dat de regels afdwingbaar zijn. Daarom is het heel belangrijk dat de reglementen gekoppeld worden aan een politieverordening.

Gedeeltelijke forfaitaire belasting

Het principe ‘de vervuiler betaalt’ is de basis voor zowel de vaste als de variabele belastingtarieven. En dat strookt op het eerste zicht niet met het vastleggen van forfaitaire kosten. Toch kunnen een deel van de vaste kosten voor het afvalbeheer verhaald worden aan de burger door het heffen van een forfaitaire belasting. Dat is dan een kost voor de service die een gemeente levert voor elke burger zonder onderscheid. Die forfaitaire belasting mag momenteel **maximum 55 euro per gezin** bedragen.

Vaste kosten per fractie

Een gemeente kan wel variëren in vaste kosten per fractie. Zo kan een gedeelte van de vaste kosten worden doorgerekend aan het verwerken van bepaalde fracties. **Het aanbieden van afval wordt dan duurder en dat stimuleert om extra te sorteren en afval te vermijden.**

De gemeente kan hierbij ook **extra sturend optreden**. Zo kunnen er meer vaste kosten doorgerekend worden bij fracties die niet kunnen gerecycleerd worden dan op de wel te recycleren fracties.

Ook kan de gemeente een deel van de kosten dragen uit de algemene middelen.

Een gemeente moet transparant zijn in haar kostenaanrekening. De burger moet op eenvoudige wijze kunnen achterhalen, bij voorkeur door raadplegen van het contantbelastingreglement wanneer vaste kosten variabel aan hem worden aangerekend. Het aanrekenen van een gedeelte van de 0-kg kost van een gemeente door het vragen een vaste prijs per lediging van een container bijvoorbeeld.

Niet gratis

We vragen uitdrukkelijk aan de gemeenten en intercommunales om **in de communicatie niet te spreken van ‘gratis’** voor het resterende deel dat door de algemene middelen gedragen wordt. Dit schept een verkeerd beeld bij de burger: want afval verwerken is nooit gratis. Met ‘gratis’ wordt de burger op het verkeerde been gezet en het maakt het moeilijker voor een bestuur om in de toekomst eventueel wel een kostprijs aan te rekenen.

Duidelijke communicatie maakt tarieven aanvaardbaar

Het principe ‘de vervuiler betaalt’ heeft nood aan een duidelijke communicatie naar de burgers. Om deze communicatie ook geloofwaardig te maken, is een billijke bepaling van de tarieven nodig.

Een gemeente die voor de financiering van het lokale afvalbeleid beroep doet op de algemene middelen en een forfaitaire afvalbelasting, in combinatie met slechts een aantal zeer lage variabele tarieven vult het principe ‘de vervuiler betaalt’ niet goed in.

Het is dus belangrijk om te streven naar een financiering via realistische variabele tarieven in combinatie met basisfinanciering vanuit de algemene middelen en een forfaitaire afvalbelasting. Op die manier is het beleid wel duidelijk gericht op ‘de vervuiler betaalt’.

Als gemeente is het belangrijk om hierover duidelijk en transparant te communiceren naar de burgers. Zo zullen meer burgers de tarieven sneller aanvaarden. Handhaving van illegaal ontwijkgedrag is daarnaast altijd een essentieel sluitstuk van een efficiënt afvalbeleid.

Richtlijnen voor de forfaitaire afvalbelasting

De forfaitaire afvalbelasting dekt een deel van de vaste kosten. Het idee is dat de burgers op die manier betalen voor de service die de gemeente biedt, onafhankelijk van hoe veel of hoe weinig zij er gebruik van maken.

Niet bijpassen voor ondernemingen

Voor kmo's en zelfstandige ondernemers moeten de variabele en forfaitaire belastingen de kosten dekken zodat er niet moet bijgepast worden vanuit de algemene middelen. De gemeente heeft immers enkel een zorgplicht voor huishoudelijk afval.

Strikte regels over vrijstellingen bedrijven

Slechts om twee redenen kan een gemeente er voor kiezen om bedrijven geheel of gedeeltelijk vrij te stellen van de forfaitaire belasting:

1. **Gehele vrijstelling** als de zelfstandige of kmo kan aantonen (via een contract of facturen) dat alle bedrijfsafvalstoffen door een private onderneming selectief worden ingezameld. Ze maken bijgevolg geen gebruik van de gemeentelijke service voor afval.
2. **Gedeeltelijke vrijstelling** als het gezin van de ondernemer in hetzelfde gebouw is gevestigd. Dit om te voorkomen dat eventueel tweemaal voor dezelfde dienstverlening wordt betaald.

Voor grote appartementsblokken, service-flats en sommige andere vormen van gescheiden en toch samen wonen is er nog een billijke, rechtvaardige en in praktijk toepasbare oplossing nodig. Het optimale systeem hiervoor is echter nog in voorstudie. Rusthuizen, scholen en campings worden steeds als bedrijven beschouwd.

Sociale correctie

Een gemeente kan er voor kiezen om bepaalde klassen van de bevolking minder te laten betalen. Dit is vooral mogelijk bij de forfaitaire belasting en dient vermeden te worden bij de variabele belasting (zie verder). De reden hiervoor is opnieuw het principe van 'de vervuiler betaalt'. **We moeten elke vervuiler stimuleren om afval te vermijden en selectief in te zamelen, ongeacht zijn financiële middelen.**

Een sociale correctie kan enkel op basis van deze twee criteria:

- Het inkomen van de burger (netto belastbaar inkomen/aantal personen in het gezin)
- Voor burgers die omwille van medische of andere redenen hun afvalaanbod niet kunnen beperken

Richtlijnen voor de contantbelasting

Contantbelasting voor de haalmethode

De basis voor het bepalen van de contantbelasting zijn de recipiënten of eenheden voor de verschillende fracties.

Een voorbeeld hiervan vindt u in de volgende tabel. Deze tabel is een indicatie van de aangewezen cijfers voor Vlaanderen. Deze kunnen dus niet zomaar overgenomen worden zonder een berekening of analyse per gemeente.

Fractie	Contantbelasting
	2010
Huisvuil	
60 l zak	1,4 EUR/zak
120 l container	0,18 EUR/kg of 2,75 EUR/container
Grofvuil	36,5 EUR/m ³ 0,22 EUR/kg of 0,5 EUR/aanleverbeurt + 0,14 EUR /kg of 22 EUR/m ³
Gft-afval	
120 l container	0,13 - 0,15 EUR/kg of 2,2 EUR/container 0,5 EUR/aanleverbeurt + 0,09 EUR /kg of 16 EUR/m ³
Papier en karton (C/% 1 m ³)	0 EUR
Hol glas	0 EUR
Kunststofflessen en -flacons, metalen verpakkingen en drankkartons (60 l zak)	0,25 EUR/zak
Groenafval	
Bussel snoeihout	1,9 EUR/bussel
35 l composteerbare zak	0,42 EUR/zak
120 l container	0,10 EUR/kg of 1,7 EUR/container
los	23 EUR/m ³

Tabel 2: Voorstel contantbelasting bij de haalmethode (bron UMBHA)

Geen gratis zakken

Een systeem met gratis zakken in functie van een bepaalde hoeveelheid restafval per gezin kan niet meer. Dat is **geen correcte vertaling van het principe ‘de vervuiler betaalt’**. Elke burger moet duidelijk zien hoeveel afval kost om zo extra inspanningen te doen om afval te vermijden en te sorteren.

Om sluikestorten te voorkomen kunnen gemeenten een aantal zakken forfaitair aanrekenen (maximum voor 50 kg huisvuil, dat zijn ongeveer 7 zakken van 60 liter). De mensen ontvangen dan een aantal huisvuilzakken die ze al betaald hebben. **Deze manier van forfaitair aanrekenen raadt de OVAM niet aan en kan enkel als uitzondering**. Vooral in gemeenten waar er een bedeling van gratis huisvuilzakken was, kan dit een werkbaar instrument zijn.

Sociale correcties

Sociale correcties zijn in de contantbelasting in beperkte mate toegelaten. **We bevelen wel aan sociale correcties door te voeren via de forfaitaire afvalbelastingen** (zie eerder). Enkele voorbeelden hiervan zijn:

- Een gemeente kan burgers een aantal zakken geven (solidariteit vanuit de algemene middelen) omdat zij een onontkoombare fractie hebben die velen niet hebben (bijvoorbeeld luiers).
- Dit is ook mogelijk als burgers kunnen aantonen dat ze behoeftig zijn (bijvoorbeeld als ze een beroep doen op het OCMW).
- Ook mensen die zich actief engageren in de strijd tegen zwerfvuil/sluikestorten kunnen een aantal gratis zakken ontvangen.

Lagere kost per ophaling gft voor betere compostering

Gft-inzameling door middel van containers is een bijzonder geval. Het is voor het composteren immers belangrijk dat het materiaal zo vers mogelijk wordt aangeboden. Daarom raden we af om een diftarsysteem te gebruiken met een te hoge kost per aangeboden container. Want dan zal organisch materiaal worden opgeslagen tot de container volledig vol is. **Een diftarsysteem op basis van het aangeboden gewicht is daarom bij gft veel meer aangewezen**.

Geen contantbelasting voor bepaalde fracties

- De OVAM verkiest om geen contantbelasting aan te rekenen voor de fracties **papier en karton en hol glas**. Zo houden we de drempel tot de selectieve inzameling van deze fracties heel laag.
- Gemeenten die ook de facultatieve fractie **bouw- en sloopafval huis-aan-huis** inzamelen op afroep, dienen de verwerkingskost ervan door te rekenen met een contantbelasting.
- Indien **kga** huis-aan-huis, wijk per wijk of straat per straat wordt ingezameld, moet dit conform het Vlarema volledig op kosten van de gemeente gebeuren.

Contantbelasting voor de brengmethode

De contantbelasting op het recyclagepark kan bepaald worden op basis van drie criteria: gewicht, volume en het aantal stuks:

1. Het **gewicht** kan worden bepaald door zowel de in- als uitgaande voertuigen te wegen.
2. Contantbelasting op basis van **volume** vereist een zekere kennis, discipline en autoriteit van de parkwachter. Om discussies te vermijden hanteren gemeenten best zoveel mogelijk objectiveerbare criteria.
Men kan werken op basis van een vulbare recipiënt met een vooraf vastgelegd volume die kan geleedigd worden in de grofvuilcontainer;
Men kan werken op basis van een gestandaardiseerd aanbrengrecipiënt met een gekende onveranderlijke inhoud.
Werken met niet objectiveerbare aanbrengcategorieën: te voet, kruiwagen, personenwagen, monovolume, enkelassige aanhangwagen, dubbelassige aanhangwagen, bestelwagen... raadt de OVAM sterk af.
3. Tarieven op basis van het aantal **stuks** zijn mogelijk voor standaardiseerbare items zoals bijvoorbeeld autobanden.
4. Tarieven voor te betalen fracties op basis van schatting van het volume of het gewicht door (het oog van) een parkwachter, van het aantal stuks en/of op basis van het aanbrengend voertuig (autokoffer, aanhangwagen) zijn niet objectief verifieerbaar, noch reproduceerbaar en kunnen bijgevolg betwist worden door de aanbrenger. De OVAM raadt sterk af om het tariefreglement hierop te enten.

Met weegstelsel

Is er een weegstelsel voorhanden? Dan is een diftarsysteem op basis van het gewicht mogelijk.

Weeg- en registratiesystemen zijn duur en dienen dan ook optimaal ingezet te worden. De toegang tot het recyclagepark kan daarom best zo georganiseerd worden dat **enkel de aangeboden afvalstoffen de weegbrug passeren die per gewicht worden getarifeerd.** Bij voorkeur wordt een recyclagepark dan ook ingericht in een gratis en een betalend gedeelte.

Het weeg- en registratiesysteem kan ook op volgende manieren ontlast worden:

- Door afval dat als stuk of eenheid kan worden gedefinieerd, als dusdanig te tarifiëren.
- Niet vanaf de eerste kilogram laten betalen, maar vanaf een bepaalde hoeveelheid. Dit geldt niet voor de fracties opgenomen in bijlage 5.1.4 van Vlarema, namelijk grofvuil. Dit is verplicht vanaf de eerste kilogram betalend.
- Omzichtigheid is geboden voor fracties die onder de aanvaardingsplicht vallen. Enkel voor hoeveelheden en items die niet afkomstig kunnen zijn van een huishouden mag een contantbelasting gevraagd worden.

Zonder weegsysteem

De contantbelastingen die aan de verschillende volumes worden gekoppeld, dienen gemiddeld de **variabele kost te dekken**. Volumes waarvoor een tarief wordt aangerekend moeten objectiveerbaar zijn voor de aanbrenner.

In onderstaande tabel vindt u een voorstel van een contantbelasting voor de diverse fracties die aangeboden worden op het recyclagepark. Deze tabel is enkel een indicatie van de aangewezen cijfers voor Vlaanderen. Ze kunnen dus niet zomaar overgenomen worden zonder een berekening of analyse per gemeente.

Fractie	Contantbelasting					
	2010	2015	2010	2015	2010	2015
EUR	/eenheid	/eenheid	/kg	/kg	/m ³	/m ³
Grofvuil	-	-	0,17	0,2	27	30
Papier en karton	0	0	0	0	0	0
Hol glas	0	0	0	0	0	0
Plastiekverpakkingen, metalen verpakkingen en drankkartons 60 l zak	0,25	0,25				
Bouw- en slooafval Gemengd bouw- en slooafval	-	-	0,17	0,2	27	30
Zuiver puin (> 1 m ³)	-	-	0,03	0,03	16	16-18
Roofing	-	-	0,17	0	27	18-30
Groenafval			0,10	0,10		
Bussel snoeihout	19	1,9 - 2	-	-	-	-
35 l composteerbare zak	0,42	0,42 - 0,45	-	-	-	-
Los (> 1 m ³)	-	-	-	-	23	23-25
Houtafval	-	-	0,05	0,05-0,07	16	16-18
Metalen gemengd, AEEA	0	0	0	0	0	0

Tabel 3: Voorstel contantbelasting via de brengmethode (bron UMBHA geactualiseerd)

Opmerkingen:

■ **Gemengd bouw- en sloopafval** tarifiëren we duurder dan zuiver steenpuin zonder milieurisico. Ook raden we aan de eerste kubieke meter zuiver steenpuin zonder milieurisico niet aan te rekenen. Een kleine hoeveelheid, een bakje goed voorgesorteerd gemengd zuiver bouw- en sloopafval tariefloos aanvaarden bevelen we aan. Daardoor stimuleren we het aanbod van zuiver steenpuin zonder milieurisico boven gemengd bouw- en sloopafval. Het tarief voor zuiver steenpuin zonder milieurisico mag maximaal 0,03 euro/kg bedragen.

■ **Aanbeveling: groenafval** aangeboden per eenheid (bussel snoeihout, zak) of in losse vorm dient aangerekend te worden per eenheid, respectievelijk per kubieke meter. De eerste kubieke meter groenafval kan gratis zijn.

Betalingen op het recyclagepark

Veiligheid is belangrijk. Daarom bevelen we aan om betalingen met een betaalkaart mogelijk te maken. De volgende systemen worden momenteel toegepast:

■ **Proton / bancontact**

■ **Beurtenkaart:** Hierbij is het nodig om het uitgewerkte tariefensysteem te vertalen in veelvouden van een eenheidsprijs. Zo kan alles bijvoorbeeld worden uitgedrukt in eenheidskostprijzen van 0,50 euro. Door bijvoorbeeld te knippen in de beurtenkaart kan een juiste verrekening plaatsvinden voor elke soort afval en elke aangeboden hoeveelheid. Bij dit systeem is omzichtigheid geboden met bijlage 5.1.4 van Vlarema en de objectiveerbaarheid van wat aangerekend wordt.

■ **'Abonnee'-systeem** waarbij aan de hand van een vooraf betaald saldo de burger een abonneekaart ontvangt die dienst doet als betaalkaart.

Ook cash geld in een betaalautomaat is mogelijk, maar dat verhoogt het risico op inbraak. Daarom wordt best elke dag het geld uit het de geldautomaat verwijderd.

Indien u kmo's en zelfstandige ondernemers toelaat aan wie u de aangebrachte fracties tarifieert aan minimaal de werkelijke kostprijs er van voor de gemeente moet op hun vraag een factuur kunnen opgemaakt worden. Hiervoor kan een administratieve kost van 5 euro per factuur aangerekend worden.

V.U.: Danny Wille, Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij, Stationsstraat 110, 2800 Mechelen - 2013

Voor meer
informatie:

www.ovam.be
info@ovam.be

T: 015 284 284

Openbare Vlaamse
Afvalstoffenmaatschappij
Stationsstraat 110
B-2800 Mechelen

**SAMEN MAKEN WE
MORGEN MOOIER**

